

tænkning opstillet et Forslag om, at Leieholiger skulde undergives Tilsyn ved deres Opførelse, at de først maatte tages i Besiddelse, naar der er sørget for forskjellige Ting, som den saa nærmere nævner: f. Ex. Afledningen af Grundvandet, ordentlig Indretning af Latriner, tilstrækkeligt Lys o. s. v. — Jeg billiger ganske dette. Er der Noget, som har Indflydelse paa de kommende Arbeidsklasser, saa er dette netop en af de Dele, som har Indflydelse derpaa, nemlig hvorledes de blive opdragne. Om de blive opdragne i hyggelige, huse, smaa venlige Hjem, ganske vist tarvelige, men rentlige og hyggelige, det er Noget, der har meget stor Indflydelse paa den aandelige og legemlige Sundhed. Jeg tror derfor, at der er en Side, som man vel maa tage under Overveielse, hvad der skal gøres for de Husmænd, som ingen Jord have. Dem maatte man nok kunne tage med og komme til at gøre Noget for.

De andre Veie og Midler, som jeg har nævnt, tør jeg ikke komme videre ind paa ved det foreliggende Lovforslag, det ligger ikke saa meget for. Jeg har allerede flaaet paa, at det forekommer mig at være en god Ting at hjælpe saa mange jordløse Husmænd til Jord, som det er muligt. Det er jo oplyst, at Landarbeidernes Raar ere meget smaa. Alle, der have undersøgt det, ere enige om, at deres aarlige Fortjeneste gennemsnitlig ligger mellem 3 og 400 Kr. Der er nogle, der endog saa have under 300 Kr., men det store Flertal har mellem 3 og 400 Kr. Man maa vistnok ogsaa undre sig over, hvorledes de kunne komme ud af det med saa lidt. Naar man ikke kjendte Landboforholdene og vidste, hvilken Hjælpsomhed der endnu eksisterer, hvorledes baade Gaardmænd, Proprietærer og Herremænd hjælpe paa mange Maader deres Husmænd med Klæder og Brændsel o. s. v., hvorledes de saaledes komme til at give de Penge, som Nationaløkonomerne udregne, saa maatte man sige med Nationaløkonomerne, at de kunne jo ikke faae Jøden. Det er imidlertid glædeligt at se i de samme Undersøgelser, at de Husmænd, der have nogen Jord, de have det bedre, de have ikke saa lidt større Indtægt, og den Indtægt vil jo i samme Grad blive større, som de komme til at drive deres Jord bedre, og i saa Henseende er der visse- lig Meget at gøre. Lovgivningsmagten kan maaste gjøre det Mindste, men Noget kan den i alt Fald gjøre for at støtte dem, f. Ex. ved at oprette Mønsterskoler ogsaa for Husmænd. Ved Landbohøistolen tænker man jo især paa det største, mellemstore og mindre Landbrug, men det kommer i alt Fald ikke saa meget Hus-

mandsklassen til Gode, i alt Fald kun paa anden og tredje Haand. Man bør ogsaa gjen- nem Mønsterskoler for Husmænd, hvori de kunne komme hen og se, hvorledes en God skal dyrkes, gjøre Noget for at hjælpe dem til en bedre Dyrkning af deres Jord. Jeg skal slutte med den Bemærkning, at kunde man komme til at gøre Noget for den meget talrige Klasse af Medborgere, den talrigste, der er, tror jeg rigtignok, at man har i Sandhed gjort Mere for det „nationale Arbeide“, man har gjort Mere for det, end naar man hjælper til, at Landet bliver fuldt, eller om ikke fuldt, saa at der reiser sig den ene Damp- forsten ved Siden af den anden, med Huse overfyldte med Arbeidere, med et stort Prole- tariat. Jeg tror, man gjør Mere ved at skabe en stor, tilfreds og lykkelig Husmænds- klasse. Derved fremmer man bedre det nation- ale Arbeide, end man gjør ved at og- hjælpe, for at bruge Ordet ligefrem, Fabriks- væsenet. Med disse Bemærkninger skal jeg slutte.

Schlegel: Det Forslag, som her fore- ligger, har et Maal, som vistnok møder almindelig Sympathi hos Alle. At forbedre Husmændenes Raar er Noget, Alle kunde ønske at være med til. Vi vide, at det er en Samfundsklasse, der fortjener Støtte, og som leber under fortrykte Forhold. Men Et er at ville noget saadant Smukt, et Andet er, om man kan udføre det, og det, vi her have at undersøge, er, om man ved dette Lovforslag virkelig har Magt til at løse selv en nok saa lille Del af denne Opgave. Maatte det da vise sig, at man ikke derved kan løse den, men snarere virker til Skade for den Klasse, vi Alle ønske saa godt for, kan jeg ikke se, at det kan nytte vedvarende at behandle et saadant Forslag eller ned- sætte Udvalg — et Spørgsmaal, som iøvrigt ikke i Diebløkket foreligger, men som har været antydet flere Gange — et Udvalg, der ikke syntes at skulle bestjæftige sig med dette Lovforslag, men snarere skulde være et Slags Opfindelsesudvalg, som skulde finde paa andre Metoder til at hjælpe Hus- mændene — Noget, som ligger helt udenfor, hvad Landstinget og Rigsdagen har at gøre, og mere maatte være Gjenstand for en Kommissionsbehandling. Den ærede sidste Taler antydede ganske vist forskellige Retninger, hvori det ikke var umuligt, at flere af os kunde følge ham, men det syntes egentlig ikke at vedkomme dette Forslag, og jeg vil derfor indskrænke mig til blot at gjøre et Par Bemærkninger til det foreliggende Lovforslag. Det kom som allerede frem- hævet ind i en anden Stikkelse. Det blev